

Marko Alivuotila

VTM, assistentti
Siirtolaisuusinstituutti

Amerikansuomalaisena siirtolaistyössä – John Gronlundin matka purjelaivoilta Bostoniin

Avainsanat: amerikansuomalaiset, siirtolaisuus, White Star Line

John Gronlund (1859–1939) oli amerikansuomalainen, jonka elämänvaiheet kulkivat meriltä pysyvästi siirtolaiseksi Amerikkaan. Erityiseksi hänen elämäntarinansa tekee se, että hän itse työskenteli siirtolaistyössä Amerikassa laivayhtiö White Star Linen palveluksessa. Häneltä on jäänyt vaihtelevasti muistikirjoja eri ajanjaksoilta. Tämän kirjallisen aineiston kopiot on tallennettu Siirtolaisuusinstituutin arkistoon.

John Gronlundin (Johan Grönlund) elämänsä kulkua oli nuoruudesta asti asteittaista siirtymistä pois Suomesta ja päätyen elämään Amerikassa. Hänen vuosistaan ja töistään meillä ei ole saatavilla paljoakaan dokumenttiaineistoa. Jäljellä olevat muistikirjat tarjoavat tietoa kovin rajatusti ja katkonaisesti. Päiväkirjanomaiset muistikirjat kattavat vuodet 1878–1880, päättyen hänen kuolinvuoteensa 1939. Ei ole tiedossa, paljonko muistikirjoja on kadonnut ajan myötä, tai onko hän edes muistikirjojen sivuja täytellyt säännöllisesti vuosittain. Aineiston kopiot on nyt tallennettu Siirtolaisuusinstituutin arkistoon.

Muistikirjojensa ohella saatavilla oli niukalti taustatietoa hänen elämästään. Kuitenkin tietoa oli sen verran, että elämän pääpiirteet olivat suurin piirtein selvillä. Muistikirjat ovat nyt itsessään kuitenkin pohjana, kun tarkastelemme hänen elämänvaiheitaan ja

kulloisiakin ajan tapahtumia. Muistikirjojen läpikäymisellä tarkoitus oli selvittää enemmän hänen mielenkiintoisia elämänvaiheitaan. Samoin muistikirjojen sivuilta löytyvien johtolankojen avulla tarkoitus oli laajentaa ja syventää tietoja niin hänestä kuin ajan tapahtumistakin. Tätä kautta hänen elämäntarinansa ja ajan siirtolaisuuteen liittyneet piirteet täydentyvät tarkemmaksi kuvaksi meidän ajallemme.

Gronlund työskenteli purjelaivoilla Atlantin yli kulkeneessa laivaliikenteessä eri tehtävissä ennen siirtymistään siirtolaiseksi Amerikkaan. Siellä hän toimi joitain vuosia lehtityössä amerikansuomalaisessa New Yorkin lehdessä (ilmestymisvuodet 1890–1893) ennen pitkää työrupeamaa Bostonissa White Star Linen palveluksessa.

Gronlundin elämän ajalle (24.3.1859 Suomi–1939 Boston, USA) kaikkeen 80 vuoteen mahtuu monenlaista tapahtumaa henkilökohtaisesta elämästä aina Amerikan siirtolaisuuden vaiheisiin itse omakohtaisesti koettuna ja myöhemmin White Star Linen työn kautta. Mukaan mahtuu myös ensimmäinen maailmansota. Sodan vaikutuksia tarkastelemme merenkulun ja matkustajalaivaliikenteen osalta. Gronlundin muistikirjojen kautta on mahdollista nähdä White Star Linen konttorista käsin maahantulevien siirtolaisten asioiden hoitamista ja ensimmä-

mäisen maailmansodan mukanaan tuomia vaikutuksia tähän työhön.

Elämä purjelaivoilla

Ensimmäinen säilynyt muistikirja alkaa 1.12.1878 Bristolista Lounais-Englannista, johon Gronlundin laiva saapui. Bristolista matka jatkui Atlantin valtameren yli Delawaren lahdelle ja sieltä lopuksi Philadelphiaan, mikä tällä reitillä oli päätepaikka Amerikassa. Tavallisin purjehdusreitti oli toistuvaa edestakaisin kulkua Atlantin yli yleensä reittiä Calaisista Philadelphiaan (Delawaren kautta) ja takaisin. Gronlund täytti 21 vuotta Atlantin ylityksen aikana. Hän näki Philadelphian satamassa suomalaisia, kuten uusikaupunkilaisia ja raahelaisia laivoja.

Hän kirjoittaa elämästä isolla purjelaivala, joka on välillä rauhallista eri askareiden tekoa (esimerkiksi laivan maalaamista), välillä taas myrskyn kohdatessa on suuriakin koettelemuksia. Vuonna 1879 marraskuussa isossa myrskyssä Pohjanmerellä menetetään muutama merimies. Ajoittaisista vastoinkäymisistä huolimatta elämä merillä tuntuu kiinnostavalta ja vaihtevalta seikkailulta, vaikka kovaa työtä onkin. Hiljaisina hetkinä oli mahdollisuus kirjoittaa päiväkirjaan.

Muutto Amerikkaan ja työ White Star Linella

Amerikkaan siirtolaiseksi Gronlund siirtyi vuonna 1882. Tästä ajasta ei myöskään ole säilynyt muistikirjoja. Uuden elämän alku siirtolaisena Amerikassa olisi ollut mielenkiintoista luettavaa. Aluksi hän asui New Yorkissa ja muutti sitten loppuelämäksi Bostoniin, mistä ajanjaksosta loput muistikirjat kertovat. Bostonissa hän toimi White Star Line -varustamon palveluksessa siirtolaisagenttina.

Gronlundin Bostonin ajan muistikirjat kertovat perheen arkielämästä ja hänen työstään White Star Linen konttorilla. Hänen tapansa kirjoittaa ei ole monisanaista tai pohdiskelevaa, ennemmin tyyli on ollut merkitä itselleen muistiin päivän erilaisia tapahtumia. Hän ei myöskään kirjoita tai suuremmin pohdiskele maailman tapahtumia: merkinnät liittyvät enemmän omaan arkeen työssä tai perheen parissa. Kuitenkin siirtolaisuuden kautta arjen tapahtumat kertovat siirtolaisagentin työstä yksityiskohtia, joita muuten olisi vaikea selvittää. Oman kiinnostavan lisänsä muistikirjamerkintöihin tältä ajalta tuovat ensimmäisen maailmansodan vaikutukset siirtolaisuuteen ja Atlantin laivaliikenteeseen. Gronlundin muistikirjat ovatkin aineiston puutteista huolimatta ainutlaatuisia tutkimusmateriaalia nimenomaan

kertoessaan arkisesta työstä konttorilla ja jokapäiväisestä siirtolaisuudesta.

Päiväkirjamerkinnot alkaen 1.1.1915 kertovat White Star Linen oman aluksen Arabican saapuneen Bostonin satamaan. White Star Line oli yksi isoimmista siirtolaisuusliikennettä harjoittaneista laivayhtiöistä. Muita olivat muun muassa American Line, Cunard Line (esimerkiksi kuuluisa Lusitania-alas), Hamburg America ja Norddeutscher Lloyd. Yhtiö perustettiin vuonna 1869 nimellä Oceanic Steam Navigation Company, mutta tuli varhaisista vaiheista lähtien tunnetuksi juuri lippunsa mukaan. White Star Linen laivat tarjosivat nopeutta (useita ennätyksiä) ja mukavuutta Atlantin ylitykseen. Myös vuonna 1912 Atlantilla uponnut Titanic oli White Star Linen laiva.

Laivan saapumisen jälkeen varsin tyyppillinen tapaus oli, että joitain matkustajia pidätettiin ja myös Gronlund joutui asioimaan tästä syystä Bostonin siirtolaisasemalla selvittämässä asioita. Usein asiat saatiin selvitettyksi, mutta välillä joku matkustaja jouduttiin palauttamaan New Yorkin kautta takaisin Eurooppaan. Välillä Gronlund kävi itse saattamassa näitä palautettavia New Yorkin satamaan.

White Star Linen laivoista Bostonissa kävivät esimerkiksi Arabic, Baltic, Canopic ja Cretic. Käynnissä olleen ensimmäisen maailmansodan takia Arabican tulo helmikuussa 1915 Bostoniin peruuntui, koska suora yhteys Liverpoolista Bostoniin oli poissa käytöstä. Myös muut laivat kulkivat nyt New Yorkin kautta Bostoniin. "Sodan loppua odottavat kaikki", hän kirjoitti. "Kyllä tämän sodan takia kaikki vaan näyttää hyvin mustalta". Cunard Line vähensi työntekijöitä muuttuneen tilanteen takia ja myös Gronlund oli huolissaan työpaikkansa takia, koska työt olivat vähentyneet merkittävässä määrin. Koska asiakkaat olivat nyt vähissä, työ White Star Linen konttorilla oli mainoskirjeiden tekemistä ja kirjeiden kääntämistä. Silti työhön kuului myös tyyppillisiä töitä, kuten juna- ja laivalippujen myymistä (myös muiden yhtiöiden laivoille) ja samalla ihmisten ohjaamista eteenpäin uudessa maassa.

Ensimmäisen maailmansodan jatkuessa sodankäynnin kohteiksi Atlantilla joutuivat enenemässä määrin myös matkustajalaivat. 7.5.1915 Gronlund merkitsi päiväkirjaan, että Cunard Linen suuri matkustajalaiva Lusitania oli upotettu Saksan toimesta. Laivassa oli myös paljon amerikkalaisia matkustajia. Gronlund arveli, että "matkustajaliikenteestä tulee tykkäänään loppu". Kuitenkin uppoamisen jälkeenkin laivaliikenne jatkui yllättävän vilkkaana sodasta huolimatta ja matkustajia riitti kuitenkin toistaiseksi.

Sukellusveneet iskivät kuitenkin enenevässä määrin laivojen kimppuun, esimerkiksi Bostoniin matkalla ollut rahtialus Iberian upotettiin lähellä Irlannin rannikkoa. White Star Linen matkustajalaiva Arabic, joka oli matkalla Liverpoolista New Yorkiin ja Bostoniin, upotettiin 19.8. ja samana päivänä myös toinen White Star Linen alus, Bovic, oli lähellä joutua torpeidoiduksi samoilla vesillä lähellä Irlantia. Myös muutoksia laivojen reitteihin tehtiin. White Star Linen Canopic kulki New Yorkista lähtiessään yleensä Bostonin kautta, mutta helmikuussa 1916 Bostonin satama jätettiin ainakin väliaikaisesti reitiltä pois. Tällä laivalla oli mukanaan yleensä paljon matkustajia ja Gronlund oli huolissaan töiden vähenemisen suhteen, koska välillä konttorilla oli todella hiljaista. Arkeen vaihtelua toivat kuitenkin työmatkat New Yorkiin. Usein asiana oli matkustajien saattamista New Yorkiin ja asioiden hoitamista paikallisella White Star Linen konttorilla.

Amerikansuomalaisten yhteisö Bostonissa ja viimeiset muistikirjat

Viimeinen osa muistikirjoja käsittää Gronlundin elämän viimeiset vuodet alkaen vuodesta 1936 ja päättyen vuoteen 1939. Nämä viimeiset muistikirjat sisältävät enemmän omia ja perheen asioita, mutta merkinnöissä sivutaan myös välillä myös toisia amerikansuomalaisia.

Bostonissa oli jonkin verran suomalaisia siirtolaisia ja Gronlundit olivat tiiviisti tekemisissä heidän kanssaan. Ystäväpiiri koostui pääasiassa näistä amerikansuomalaisista ja suurin osa heistä oli tullut tutuksi jo pidemmän ajan kuluessa. Päiväkirjamerkinnöistä selviää, että ystävien luona vierailun ohella paikallisen suomalaiskirkon toiminta yhdisti Bostonissa asuvia suomalaissiirtolaisia. Kirkko tuntui yhdistävän suomalaisia uudessa kotimaassa ja kaikkien seurakuntatoimintojen kautta syntynyt yhteisöllisyys näytteli merkittävää roolia Bostonissa asuvien suomalaisten parissa. Kirkossa toimivat suomalaissyntyiset papit ja toiminta oli suomenkielistä. Ainakin ensimmäisen polven

suomalaissiirtolaisille oman kirkon toiminta omalla kielellä oli tärkeää. Samalla tavalla myös erilaiset raittiusliikkeet ja poliittiset työväenliikkeet kokosivat suomalaissiirtolaisia yhteen Amerikassa sen mukaan, johon kukin halusi itse kuulua ja mikä toimintamuoto oli itselleen läheisintä. Nämä erilaiset yhteisöllisyyden muodot toimivat yhdistävinä ja sosiaalisesti tukevinä toimintamuotoina siirtolaisen vähitellen sopeutuessa uuden maan tapoihin ja käytäntöihin.

Seuraava siirtolaissukupolvi oppi englannin kielen kuin luonnostaan ja luonnollisen amerikkalaistumisen myötä he alkoivat erottautua vanhempiensa tavoista ja käytännöistä. Suomalaisuuden korostaminen kielen, tapojen ja suomalaistoiminnan kautta ei enää ollut heille tärkeää sillä tavalla, kuin mitä se oli ollut ensimmäiselle siirtolaissukupolvelle. Gronlund mainitsee muistikirjoissa joitain suomalaisten yhteisiä tapahtumia. Tammikuussa 1938 Bostonin kuuluisalla Symphony Hallilla olivat esiintyneet suomalaiset Laulajat, joiden pitämä ainutlaatuinen konsertti kiinnosti Bostonin suomalaisia kovasti. Suomalaisten Amerikan siirtolaisuuden (Uusi-Ruotsi siirtokunta) 300-vuotisjuhlat pidettiin Delawaressa heinäkuussa 1938. Tähän historialliseen ja tärkeään tilaisuuteen puhujia oli tullut Suomesta ja he olivat puhuneet myös Bostonissa. Kirkolla pidettiin lisäksi keräys Hancockissa sijainneelle Suomi-opistolle, josta oli saapunut useita puhujia tilaisuuteen.

Gronlundin viimeinen merkintä päiväkirjassa on 11.9.1939. Hänet on haudattu Bostoniin. Erilaisten elämänvaiheiden kautta Gronlundin matka Suomesta vei hänet pysyvästi elämään Amerikkaan, kuten niin monen muunkin matkaan lähteneen suomalaissiirtolaisen tuona aikana. Hänen jäljelle jääneiden muistikirjojensa merkinnät ovat arvokasta ajankuvaa ja tutkimusmateriaalia siirtolaisuuden vaiheista, koska ne tarjoavat näkökulman ajan siirtolaistyöhön. Tällä tavalla Gronlundin tarinan kautta heijastuukin koko sadan vuoden takainen siirtolaisuus ja historia.

**Tervetuloa
Siirtolaisrekisteriin!**

Uudistunut Siirtolaisrekisteri on julkaistu

Erityisesti sukututkimuksesta kiinnostuneiden keskuudessa suosittu tietokantapalvelumme Siirtolaisrekisteri palasi julkiseen käyttöön tammikuun lopulla. Hakutoiminnoiltaan ja ulkoasultaan melkoisesti uudistunut rekisteri on herättänyt laajaa kiinnostusta ympäri maailmaa, mistä osoituksena ilahduttavan suuri rekisteröityneiden käyttäjien määrä ensimmäisen kuukauden aikana.

Saamamme runsaan palautteen ansiosta, josta olemme hyvin kiitollisia, olemme käytännössä saaneet ratkaistua palvelun käyttöönotossa ilmenneet tekniset ongelmat sekä voineet paremmin tunnistaa nykyisten hakutoimintojen puutteet ja keinot niiden parantamiseksi. Rekisteriin on juuri saatu tehtyä ensimmäinen merkittävä hakutoimintopäivitys ja seuraava on jo valmiiksi hahmoteltuna.

Vuonna 1989 ensimmäisen kerran lanseerattu Siirtolaisrekisteri sisältää tietoja sadoista tuhansista 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa ulkomaille muuttaneista suomalaisista.

Rekisterin päätietokannat ovat käytettävissä Siirtolaisuusinstituutin nettisivuston kautta osoitteessa:

<https://siirtolaisrekisteri.siirtolaisuusinstituutti.fi/>

Ylettyvätkö juuresi Pohjois-Amerikkaan? Saapuiko sukusi Suomeen autonomian aikana?

Uudistunut digitaalinen siirtolaisrekisteri
palvelee nyt sukututkijaa monipuolisemmin!

Muuttoliikkeen seurannan asiantuntijaorganisaatio Siirtolaisuusinstituutti on uudistanut digitaalista siirtolaisrekisteriään. Rekisterin käyttö on tuotu vuodelle 2021 ja siitä on tehty entistä helppokäyttöisempi, vaikka tuttu ulkomuoto on säilytetty. Muutoksen myötä yhdellä haulla on mahdollista hakea useammasta eri kannasta, mikä ei aikaisemmin ollut mahdollista.

Siirtolaisuusinstituutti on ainoa sekä muuttoliikkeiden tutkimukseen että dokumentoimiseen erikoistunut laitos Suomessa. Erityisesti informaatiota massasiirtolaisuudesta Pohjois-Amerikkaan vuosina 1890–1930 löytyy kattavasti. Myös muista muuttoliikkeistä löytyy tietoa rekisterin pienemmistä kannoista. Rekisterin käyttäjistä suuri osa on suomalaisia, jotka etsivät tietoa ulkomaille muuttaneista sukulaisistaan. Rekisteritiedon lisäksi Siirtolaisuusinstituutti muun muassa tekee tutkimuksia, ylläpitää arkistokokoelmaa ja järjestää tapahtumia.

Tutustu uudistettuun rekisteriin ja valjasta se
tieteellisen tutkimuksesi sujuvaksi työkaluksi!

